

ЛОТОС

АЛМАНАХ
ЗА БУДИЗЪМ
И ИЗТОЧНИ КУЛТУРИ

Година II
Брой 4 / 2021

*Броят е посветен на паметта на
Махеш Ман Шрестха,
големия непалски приятел
на България и българите.*

Издават редакционна колегия към „Нийингма Будизъм“
и издателство „Изток-Запад“.

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното писмено съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© „Нийингма Будизъм“, 2021

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Изображение на корицата: Буда Шакиямуни, Непал, XIV–XV в.
(Музей на изкуството „Метрополитън“, Ню Йорк)

ISBN 978-619-01-0962-4

Съдържание

Уводни думи..... 5

Н. Св. Далай Лама в България

30 години от посещението на Н. Св. Далай Лама в България
ТАНЯ СВЕЧНИКОВА.....7

Будистки учители

Карма: законът за причината и следствието
ПАТРУА РИНПОЧЕ..... 17

Бодхичита медитации
ПЕМА РИНПОЧЕ 54

Изследвания върху будизма

Женските образи в живота на Буддха
ЛЮДМИЛА КЛАСАНОВА 66

Какво е съзнание? За връзката между ума и материята
ГАЛИНА СПАСОВА..... 97

На фокус: Непал

Долината на Катманду и будизмът
ЖИВКО ДЖАМЯРОВ 125

За Непал, Падмасамбхава и още нещо
КАРМА ЧЪОИНГ ГЮРМЕ 139

Гневът на боговете. Историческите земетресения в Непал
ЮЛИАН АНГЕЛОВ 160

Непалският Странджа. В памет на Махеш Ман Шрестха Ивайло Дачов	185
Интервю с непалския лекар д-р Лхакпа Нгодуп	196
Уханието на небесната любов в Бхактапур Юлиан Ангелов	204
Непал – магнит за душата Стоян Маринов	214

Будизмът и философията

Религия или философия Матийо Рикар	222
---	-----

Любопитно

Лумбини – родното място на Буда	246
10 любопитни факта за Непал	249
Историята на Буда, разказана за деца Добрин Векилов-Дони	250
Магистърска програма „Будизъм: езици, литератури и култури“	256

УВОДНИ ДУМИ

Преди трийсет години, през октомври 1991 г., едно знаменателно събитие постави символичното начало на будизма в България – посещението в София на Негово Светейшество 14-ия Далай Лама Тензин Гяцо, придружен от делегация на тибетското правителство в изгнание, по покана на Георги Свечников (председател на Дружеството за българо-тибетско приятелство) и Соломон Паси (председател на Атлантическия клуб в България). По време на посещението си Негово Светейшество се среща с тогавашния президент на България Желю Желев и изнесе лекция в аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Настоящият, четвърти брой на алманах „Лотос“ ни връща към това посещение на „бодхисатвата на състраданието в човешки облик“ с текста на Таня Свечникова от сдружението „Приятел на Тибет в България“ – очевидец и участник в описаните събития.

Представяме ви също така учение за кармата – закона за причината и следствието – на един от най-големите тибетско-будистки учители на XIX в. – Патрул Ринпоче. Текстът е от знаменитата му книга „Думите на моя съвършен учител“ – изчерпателно въведение в подготвителните практики на Ваджраяна будизма, което предстои да излезе на български език в издателство „Изток-Запад“.

Лекцията на Пема Ринпоче – основател на будистките центрове на традицията Палюл в Европа – ни запознава с три аналитични медитации върху бодхичитата, любящата доброта на състрадателния и пробуден ум.

Предлагаме на вашето внимание и две приносни будистки изследвания – това на Людмила Класанова върху женските образи в живота на Буда, които се появяват в най-важните моменти от неговия житейски път, и на Галина Спасова – за съзнанието като връзка между ума и материята.

В рубриката „Будизмът и философията“ можете да прочетете част от известната дискусия между „монаха и философа“ – Матийо Рикар и неговия баща Жан-Франсоа Ревел – на тема „Будизмът – религия или философия“.

Броят ни запознава с историята, културата и традициите на родината на Буда – Непал, една спираща дъха страна, разположена сред осемхилядниците на Хималаите, рай както за алпинисти и трекери, така и за духовно търсещи хора и поклонници от цял свят. Наред с интересни материали за Катманду и будизма, за Падмасамбхава в Непал, за Лумбини и Бхактапур, за историческите земетресения в региона ви представяме ексклузивно интервю с живеещия в областта Солукхумбу непалски лекар д-р Лхакпа Нгодуп, племенник на големия будистки

учител Науанг Тензинг Зангбу – настоятел на манастира „Тенгбоче“ в подножието на връх Еверест.

Публикуваме материал и посвещаваме броя в памет на непалския Странджа – големия приятел на България и българите *Махеш Ман Шрестха*, който неочаквано отпътува от нашия свят за Чистата земя на Буда Амитабха.

По традиция завършваме с четвърта част от историята на Буда за малки (но и големи), написана от Добрин Векилов-Дони.

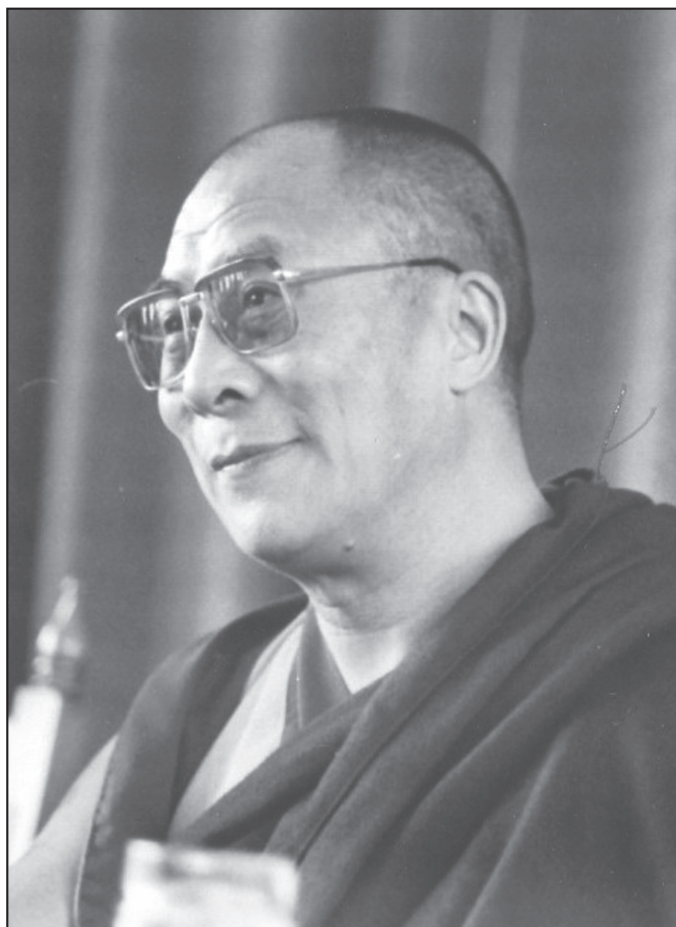
Приятно четене!

Буда Шакямуни. Рисунка: Людмила Класанова

Н. Св. Далай Лама в България

30 години от посещението му в София
4-5 октомври 1991 г.

*Н.Св. 14-ият Далай Лама Тензин Гяцо
Снимка: Иво Хаджимишев*

Таня Свечникова

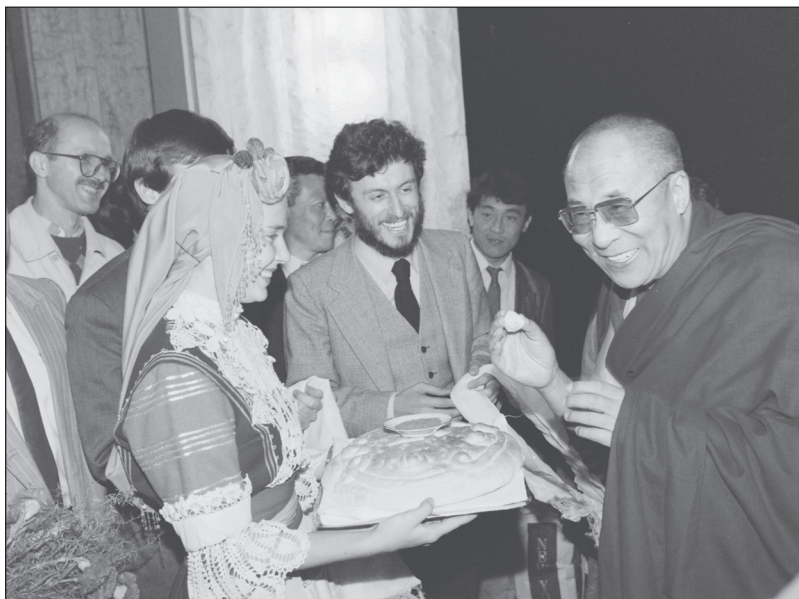
Активист на тибетската кауза от групата „Приятели на Тибет в България“ – наследник и продължител на работата на Дружеството за българо-тибетско приятелство от 1990 г., очевидец и участник в описаните събития като учредител и член на дружеството.

Преди 30 години, след посещение в Прибалтийските републики, на път за Германия и САЩ, на 4 и 5 октомври 1991 г. Негово Светейшество 14-ия Далай Лама на Тибет Тенцин Гяцо направи първото си посещение в България.

В един прекрасен ден това лято на мобилния ми позвъни Добрин Векилов-Дони с една идея и молба. Заедно с Мони Паси те двамата се бяха сетили, че тази година се навършват 30 години от посещението на Негово Светейше-

ство Далай Лама в България. И чисто по човешки ме помоли да разкажа за това посещение, както го бях видяла през моите очи.

Отначало ми се стори, че няма нещо по-лесно от това, защото по стечение на житейските обстоятелства се бях озовала в средата, която подготви това събитие и спомените ми бяха живи. После обаче, когато вече трябваше да го направя, се замислих, представяйки си отговорността, с която се нагърбвам, и се стъписах. Не исках да ставам

Снимка: Иво Хаджимишев

потвърждение на бурятската пословица „И мъртвите лъжат – през устата на живите!“.

За това пристъпвам внимателно и с уважение към този спомен от първите години на демокрацията в България, когато всички, освен че бяхме по-млади, вярвахме, че ни чака един по-добър свят, а тези, които сега са млади и вярват в същото, тогава още не бяха

будизъм и тибетската медицина, известния не само в научните среди на Сибирското отделение на Академията на науките на СССР – видния бурятски учен от Улан Уд, изтъкнат тибетолог и монголовед Балдоржи Бадараев.

През 1989 и 1990 г. тази идея изкристализира и доби съвсем реални очертания след направените контакти от тибетската страна с Георги Свечни-

Среща между Н.Св. Далай Лама и президента Желю Желев.
Снимка: Иво Хаджимишев

родени, други пък – инициирали и осъществили това събитие, вече не са сред нас.

Да доведе Далай Лама в България, бе мечтата на живота на Георги Свечников при връщането му в България след годините на обучение, работа и живот в далечна Бурятия и Сибир. Такава е била заръката и на неговия учител и ментор в света на тибетския

ков и особено след двете му посещения в Дхарамсала, Индия. Първото беше работно посещение като представител на Българската академия на науките, изпратен от проф. Александър Фол с цел установяване на научни контакти и подписване на Договор за сътрудничество с Библиотеката за тибетски трудове и архиви там. Тогава бива приет и на лична аудиенция от

Н. Св. Далай Лама, която завършва с просторно интервю на Н. Св., публикувано по-късно в нашата преса от Sofia News на няколко езика. Второто му посещение беше по покана на тибетското правителство в изгнание за участие в Първата световна конференция за подкрепа на Тибет в Дхарамсала през март 1990 г.

След завръщането си в България заедно с приятели и съмишленици основа Дружество за българо-тибетско приятелство, а след него и Център за тибетски и централноазиатски изследвания. Последва един много активен период за създаване на контакти и срещи с политици и общественици и намиране на подкрепа от тях за тази идея. Организирахме и първото публично празнуване на рождения ден на Далай Лама на 6 юли 1991 г. в градината на нашия двор, на което бяха поканени и се събраха журналисти, общественици, политици и беше отразено в новините по Българската телевизия. Започна да се обсъжда идеята за официална покана към Далай Лама да посети България. След няколко неуспешни опита да срещне разбирание за осъществяването на тази идея от представителите на различни политически сили тогава – земеделци и царисти/роялисти, еколози и новоизлюпени демократи от новото политическо пространство в страната през 90-те години, най-накрая усилията му да намери съмишленици се увенчаха с успех при срещата му със Соломон Паси – тогава депутат от Великото на-

родно събрание и президент на Атлантическия клуб, набиращ популярност в България по това време.

Със съдействието на Офиса на Тибет в Лондон през август 1991 г. беше изпратена покана до Негово Светейшество и Правителството в изгнание на Тибет да посетят България. Поканата беше съвместна и от двете организации – Дружеството за българо-тибетско приятелство, основано от Георги Свечников и приятели тогава, и Атлантическия клуб на България, подписана от неговия президент в лицето на Соломон Паси.

Тогава обаче възникнаха първите спънки. Последва „студен душ“ – дипломатичен отказ на тази покана, тъй като програмата на Н. Св. била запълнената за две години напред и не позволявала изключения.

Настъпи униние. Дойде септември. И изведнъж чрез Офиса в Лондон постъпи спешно запитване дали можем да направим екстрена организация и приемем Н. Св. и тибетската делегация в изключително кратки срокове, в началото на октомври, тъй като внезапно се беше появил прозорец от ден и половина в неговата програма!

По това време Далай Лама беше на посещение в Прибалтийските републики – Литва, Латвия и Естония, но поради възникнали внезапни проблеми, престоят в едната от тях се беше съкратил и това отваряше прозорец в програмата му.

И това беше шансът на България да приеме почти веднага високия гост!

Последваха спешни, почти среднощни консултации на много високо ниво – чрез съветниците на президента Желев, Външно министерство и съответните служби. И беше взето решение да се организира посрещане на Негово Светейшество и неговата делегация въпреки нереално кратките срокове за подготовка. Създаде се щаб за организиране на посрещането, като много

време в нашата къща беше настанен д-р Александър Берзин, който беше пристигнал от Дхарамсала през септември да изнася лекции по тибетски будизъм и който остана и се включи активно в подготовката на посрещането. Той беше преводачът на Н. Св. от тибетски на английски език. По същото това време на път от Германия за Индия вкъщи гостуваше и една семейна двойка при-

Снимка: Иво Хаджимишев

често срещите му се провеждаха в нашата къща. Мони Паси – двигателят на организацията по посрещането, съчетаваше предизборната си кампания и това начинание. Докато беше на предизборна обиколка из страната, вечер успяваше и се обаждаше от различни градове, понякога почти посред нощ, за да се информира докъде сме стигнали с организацията и да даде наставления за следващите стъпки. По това

атели германци – споделящи будизма като свой мироглед и големи поддръжници на тибетската кауза. Разбирайки за подготвяното посещение, те решиха да останат и се включат в подготовката. Затова при разстановката на хората и колите, осигуряващи транспорта на делегацията, те бяха включени с техния минибус и превозиха багажа на тибетската делегация от летището до резиденция Бояна, където беше настанена

делегацията. Германските ни приятели бяха изключително щастливи да се озоват в центъра на тази подготовка за посещението и да бъдат преки участници в него. Вълнението на всички беше неописуемо. Имахме и курioзни преживявания. При едно от среднощните позвънявания на Мони Паси от някъде из страната до вкъщи на телефонното позвъняване отговаря немската девой-

нирането на посещението продължи до късно през нощта.

Беше незабравимо време.

Самолетът с тибетците на борда пристигна на летище София към 18 ч. на 4 октомври 1991 г.

Тибетската делегация включваше: Н. Св. Далай Лама и личния му секретар Тенцин Тетхонг, външния министър Таши Уангди, посланика във Вашинг-

Снимка: Иво Хаджимишев

ка. Разбудена среднощ и още сънена, тя ядосано пита звънящия дали знае колко е часът, посъветва го да се обади отново сутринта и затваря телефона. Миг след това на вратата застават с питащ поглед Георги Свечников и Алекс Берзин – „Мони ли звъня?“. Слава богу той позвъня отново, давайки си сметка за забавното недоразумение с разбудената немскоговоряща приятелка, и коорди-

тон Лоди Гяри, представителката от Офиса на Тибет в Лондон г-жа Келсанг Такла, един фотограф – нетибетец – Джон Аведън, който придружаваше и заснемаше пътуванията на Далай Лама (автор на книгата „In Exile from the Land of Snows“), двама души тибетска охрана и двама монаси от свитата му.

Посрещането на делегацията се състоя на ВИП сектора на Софийската

аерогара, където Мони Паси, заобиколен от журналисти и красива девойка (както и г-н Александър Каракачанов в качеството му на кмет на град София по това време) в национална носия с хляб и сол посрещнаха Н. Св.

Там бяха и много журналисти, политици, наши приятели и съмишленици. Посрещането беше широко отразено в „По света и у нас“ на Българската национална телевизия, като репортажът започна с кадъра с малкото момиченце, подаряващо рози на Далай Лама. Това момиченце беше нашата двегодишна дъщеря, която въпреки крехката си възраст се справи достойно със задачата си. Решението тя да го приветства беше продиктувано от връзката ѝ с него, тъй като при раждането си беше получила тибетското си име Тенцин Сангмо от Н. Св. по време на първото посещение на баща ѝ в Дхарамсала. *(По тибетска традиция всички деца, на които Далай Лама дава име, получават неговото първо име – Тенцин – и тогава следва второто, което той избира за тях.)*

Преводач от българска страна беше г-жа Недялка Чакалова, по това време колеги с Георги в Института по тракология на БАН. Ето какво разказва тя години по-късно за това си решение. Един ден Г.С. я пита дали би превеждала на Н. Св. при евентуално негово посещение в България, на което тя смело отговаря: „Че защо да не му превеждам, човек като човек, какво толкова!“ След като отминава събитието обаче, тя признава, че то навярно

е съкратило някаква част от живота ѝ заради напрежението, което е преживяла тогава, но ѝ е дало толкова много адреналин и нови усещания, че не съжалява за това си решение нито за миг. Изпълнена е с благодарност за тази възможност и изпитва огромен респект и признателност за преживяната опитност от тази среща.

В програмата на посещението бяха включени:

- ♦ *Пресконференция в БТА, с директор Иво Инджев тогава;*
- ♦ *Среща с президента Желю Желев и неговия екип в резиденция „Бояна“;*
- ♦ *Среща с членове на Атлантическия клуб и Дружеството за българо-тибетско приятелство, пак в резиденция „Бояна“;*
- ♦ *Обяд, даден в чест на високия гост от хотел „Шератон“;*
- ♦ *Публична лекция на Н. Св. Далай Лама пред граждани и гости на София в аулата на Софийския университет, посрещнат в СУ от зам.-ректора на Университета;*
- ♦ *Отпътуване пак от ВИП на летище София, изпратен от представители на Атлантическия клуб и Дружеството за българо-тибетско приятелство.*

Това посещение де факто стана възможно благодарение на щастливо стечение на обстоятелствата, с прозореца от ден и половина в програмата на Н. Св. – след посещението му в Литва, Латвия и Естония през септември 1991 г, но и благодарение на нашата готовност да реагираме светкавично на появилата се възможност. Трябва да

се отдаде заслуженото и за финансовата подкрепа на фондация „Отворено общество“ тогава, както и на изключителната активност и убеденост в успеха на тази идея на г-н Соломон Паси, в условията на предизборна обстановка да съчетае усилията си и с тази подготовка, на Протокола на Атлантическия клуб и г-н Румен Ралчев за осигуряване на охраната на НС и тибетската делегация.

Година след това, през 1990 г., пък беше първото му посещение в Чехия по покана на чешкия президент Вацлав Хавел, с когото те развиха трайно приятелство.

Посещението се случи в събота и неделя, китайската страна беше поставена пред невъзможност да реагира с протестна нота официално, а и нямаше кога и пред кого да го направи, тъй като страната тогава нямаше правител-

Снимка: Иво Хаджимишев

В заключение, какво се случи преди 30 години? Това посещение беше възможно да се състои в контекста на следните предшестващи събития:

През декември 1989 г. Далай Лама беше удостоен с Нобеловата награда за мир и имаше симпатиите и подкрепата на международната обществено-

ство, то беше в оставка. Посещението беше обявено като частно, бяхме в предизборна обстановка, беше период на политическо безвремие – идеално условие за едно такова екстрено и спорно от дипломатическа гледна точка посещение.

От тибетска страна имаше очаквания, че България, както и Чехия като страна

от Източна Европа, избрала пътя на демокрацията, ще последва политиката на чешкия президент в подкрепа на тибетския народ и неговия водач Далай Лама и че с нашия първи демократично избран президент може да се получи също такава връзка, както с чешкия. За съжаление тези очаквания не се потвърдиха и времето ги опроверга.

В подкрепа на очакванията на тибетците към нашата страна е и фактът,

етап не достигна политическа воля и ресурси за осъществяване на това намерение.

За жалост в нашето едва събуждащо се тогава гражданско общество нямаше ясна представа за съдбата на тибетския народ и ролята на неговия духовен и светски водач Далай Лама. Тибетците се надяваха на външно-политическа подкрепа от българския народ и българския президент, а бълга-

Н.Св. Далай Лама в Аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.
Снимка: Иво Хаджимишев

че външният министър от правителството в изгнание г-н Таши Уангди остана, след като другите членове на делегацията отпътуваха, и води разговори с представител на Атлантическия клуб и нас за намиране на възможност и откриване на Тибетски културен и информационен център в София. За съжаление на по-късен

рите масово си представяха, че е пристигнал някой, който едва ли не като с магическа пръчка ще ги пренесе в нирвана. Въпреки тези разминавания в нагласите и очакванията, изпълнените до тавана аулата на Софийския университет граждани получиха едно незабравимо преживяване тогава и още пазят спомена от очакването и среща-

та с един друг свят – на божеството в човешки вид.

Нищо, че все още в страната идеята за свободен Тибет не беше още стигнала, нищо, че почитатели на езотериката ни питаха дали Далай Лама ще лекува по време на лекцията, която изнесе в Аулата на Софийския университет, нищо, че китайското посолство по традиция в такива случаи заплаши да връчи протестна нота във Външното ни министерство. Независимо от всичко това президентът Жельо Желев се срещна с Негово Светейшество в неделя, 5 октомври, в качеството му на частен гост, по време на частно посещение в страната, въпреки че срещата се състоя в резиденция „Бояна“, където беше и настанена тибетската правителствена делегация, а хотел „Шератон“ даде официален обяд на делегацията в чест на високия гост.

Сега това са само спомени и снимки, слава богу. Запазени и споделяни, а вече и дигитализирани. Благодарение на професионализма, добрата воля и фотографското око на Иво Хаджимишев! Поздравления за труда му!

С признателност и към всички участници в това събитие – журналисти, министри, служители на президентството, граждани, всички наши приятели и съмишленици, както и към тибетските ни партньори – висши

представители на офисите на Далай Лама по света, посланици и министри от правителството в изгнание, придружаващи го монаси.

Сега, от дистанцията на времето, оценявам това посещение като голямо предизвикателство и постижение на младата ни политическа смяна тогава. Както обича да казва Мони Паси, по друго време то нямаше как да се случи. Факт е, че след толкова години никой повече не прояви интерес и не направи усилие да повтори поканата и приеме Далай Лама отново в България.

Признателност за енергията и визионерството на г-н Соломон Паси, че прегърна идеята на Георги Свечников и заедно я реализираха.

Днес все още не мога да се съглася и приема, че в нашите управляващи и политици не се намери достатъчно воля, разбиране и респект към тази светла личност и желание да се срещнат с него! Дано пък времето да ме опровергае. Далай Лама обещава да живее до 113 години!

Затова и въпреки всичко оставам с надеждата, че в земния път на Негово Светейшество ще успеем поне още веднъж да го приветстваме на българска земя и да му пожелаем дълъг и славен живот за благо на всички чувстващи същества!